

Fotograaf op de fiets

In mijn pre-fotografische jaren hielp bij de dorpsfotohandel een gepensioneerd fotograaf die ooit als zelfstandige in Den Haag en omstreken de straten onveilig maakte met een Solex. In de tassen achterop zaten een complete Plaubel en enkele Metz flitsers. Zijn specialisaties: architectuur, interieurs en industrieel werk op locatie. Al in die tijd vond ik een fotograaf zonder auto een onmogelijkheid, hoewel ik later mijn eerste opdrachten met een BMW met zijspan uitvoerde, uiteindelijk zit je tóch vast aan die verhuishwagen met opnamelingen.

Dat er zelfs in deze huidige mobiele tijd toch nog voor tweewielige fotografen emplooi is ontdekte ik toevallig toen ik op de website van Kees Swart belandde, fietsen en mooie beelden. Beleef de verrassing mee in het volgende stuk.

Kees Swart uit Leiden studeerde eerst sociale geografie, daarna studeerde hij in 1988 af als planoloog. Planologie is echter niets geworden, dat is een betrekkelijk statisch vak. Kees was verslingerd aan reizen en fietste door Europa en Afrika.

"Het geld hiervoor verdiende ik met vage baantjes via uitzendbureau's. Ik heb als

vervolg één jaar Foto Vakschool gedaan en stapte daarna over op een studie in journalistieke richting aan de 'Academie Amsterdam', waar ik afstudeerde bij Joost van den Broek. De fotografie is eigenlijk een uit de hand gelopen hobby, in plaats van geld te moeten verdienen

Ligfietsen bij Kinderdijk.

voor reizen kon ik het reizen beter professionaliseren. Tijdens mijn jeugd kwam het rapport van de 'Club van Rome' uit. Het zal binnenkort wel weer uit de kast worden gehaald en nagerekend, met opnieuw verontrustende uitkomsten. Ik besefte 25 jaar geleden dat er te veel auto's rondreden en heb dan ook bewust geen rijbewijs gehaald. Je moet me niet zien als een freak, ik maak wel eens gebruik van transport per auto of vliegtuig, maar ik doe bijna alles op de fiets, dan zie je het meeste. Volgende week fiets ik naar Praag, onderweg maak ik dan foto's voor een nieuwe routegids van de 'Fietskaart Informatie Stichting', een instelling die het vakantiefietsen probeert te bevorderen. Ook voor 'Op Pad' heb ik een en ander gedaan, onder andere een fietstocht over het dak van Afrika, 500 kilometer dwars door Lesotho. Ik fotografeer en schrijf over de reizen die ik maak. Mijn vriendin Corrie gaat ook mee wanneer zij vrij heeft.

Onvoorziene situaties

"Inderdaad, je maakt van alles mee onderweg. Er is altijd hulp voor een fietser. In Portugal kwam ik midden in een wolkbreuk terecht. Ik kreeg onderdak aangeboden, een kamer bij men-

Sporters op weg in Johannesburg.

sen thuis. Het pontje over de Taag bleek ineens niet te varen, dus accepteerde ik maar dat ik vele kilometers om zou moeten rijden. En ineens was er een man met een roeiboot die aanbod mij met fiets en al over te zetten." "Pech krijg je nooit bij de voordeur. Onderweg is altijd wel een garage, fietsenmakers zijn dun gezaaid en meestal alleen in de steden.. Ik heb een set inbussleutels, spaken, een kettingpons en meer van dit soort dingen, bij elkaar een kilo. Ik heb onderhoudsvrije banden, dus ik hoef niet vaak te plakken. Meestal valt de pech mee en kun je onderweg repareren. Gaat het om ernstiger zaken dan wordt het liften of de bus nemen. Of een vrachtwagen afgeladen met mensen en een chauffeur die met een levensgevaarlijke snelheid reed. Onderweg werden er telkens mensen opgepikt, tenslotte

zat iedereen boven op mijn fiets die onder in de laadbak lag, er was anders geen plaats meer. Een ander voorbeeld: een boutje van de drager was afgebroken. Ik kon het stukje dat in het frame zat niet loskrijgen, dus het werd improviseren met kabelbinders en een slangkleem. In een klein plaatsje verderop werd ik verwezen naar een technische school. Daar hadden ze waarschijnlijk nog nooit een fiets gezien, maar er werd onmiddellijk een praktijkles van gemaakt. Restanten boutje er uit gehaald, nieuw boutje gemaakt, monteren. Het hield een hele klas bezig. Geweldig toch? Wanneer je aanbiedt te betalen voor hulp is het vaak nee. Dan maak ik een paar portretten en biedt aan die op te sturen. Je krijgt dan een vaag kladje met een P.O.Box nummer in je hand gefruummeld. Ik stuur de foto's altijd op, maar of ze aankomen..."

Schape op drift in de Cambrian Mountains, Wales.

Veiligheid en gezondheid

"Ik kan wel tegen wind en regen. Gelukkig ben ik nog nooit ziek geweest onderweg. Maar je moet wel wat voorzorgen nemen. Water alleen uit flessen drinken. Desnoods leidingwater maar dan gekookt. Het liefst heb ik dat er een chloorsmaakje aan het water zit, dan is het in ieder geval wat ontsmet. Smaakt het goed dan kan het juist vreselijk fout zijn.

Het eten komt vaak neer op menu's zoals rijst en bonen of bonen en rijst. Dat hoort nu eenmaal er bij. Gelukkig heb ik daar geen enkel probleem mee. Noodzakelijk is een goede conditie en grote weerstand. Ik kan wel merken dat ik iets ouder word, je krijgt de neiging wat luier te worden, meer op je gemak te gaan. Tegenwoordig vind ik 80 kilometer op een dag wel genoeg. Dan heb ik ook nog tijd om goed rond te kijken of te wachten tot de zon net tussen de wolken door komt schijnen. Vroeger deed ik een tocht gewoon in mijn spijkerbroek, tegenwoordig wordt het zelfs met een wielbroek met zeemleren voering soms pijnlijk. Ik ben overgestapt op een ligfiets, het is comfortabeler. De eerste 500 kilometer was het wennen, maar daarna wilde ik niet meer op mijn oude fiets. Op een randonneursfiets zie je de weg. Op een ligfiets zit je als in een auto met panoramisch uitzicht."

"In Zambia reed ik over een weg, nou ja, eigenlijk meer een grasbaan: er kwam één keer per maand een auto overheen. Dan zijn de kilometers naar het volgende dorp ineens heel lang. Doordat ik geen snelheid kon maken in het natte gras kwamen er ineens wolven tseetseevliegen op mij af. Toch probeer je zo snel mogelijk te rijden. Toen ik aankwam kon ik mij kleren uittrekken, er kwam water uit zonder wringen. Meer dan bezweet door de enorme inspanning kreeg ik trek in enorme zakken drop. Je verliest met die transpiratie niet alleen veel vocht maar ook veel zout. En een zouttekort is erg vervelend."

"Wat je leert is dat je altijd alles bij je moet houden, tot in de winkel of je tent toe. Niet dat iedereen een dief is, in tegendeel, maar er hoeft er maar één te zijn en je hebt een probleem. In Lesotho raakte ik mijn papieren kwijt terwijl drie dagen later mijn vliegtuig naar huis uit Zimbabwe zou vertrekken. Dat vlieg-

tuig wacht echt niet op Kees. Het Laisser Passer paspoort kreeg ik in Lesotho, het duplicaat ticket in Johannesburg en een vrachtwagenchauffeur gaf mij uiteindelijk een lift naar Harare waar ik net op tijd was."

"Ik kwam in Zambia in een klein dorp, zo'n 1000 kilometer buiten de beschaving. Maar er was een fotograaf. Wanneer je dáár een pasfoto laat maken wacht je er een maand op. De fotograaf krijgt anderhalve klant per dag, dan duurt het lang voordat de film vol is...."

Onderwerpen

"Het werk dat ik maak is voor kalenders, schoolboeken, ansichten. En de fietsverslagen, reisfotografie dus. Af en toe doe ik er ook een bruidsreportage bij. Ik heb een aantal malen gewerkt voor het tijdschrift 'Internationale Samenwerking'. Zijdelings is er wel eens een reclameopdracht, zoals voor 'Sotheby's'. Verder heb ik een reportage gemaakt van de renovatie van het rioleringsstelsel in Amsterdam, dat was een uitstapje in een andere wereld.

Mijn werk kun je karakteriseren als een combinatie van reportages, portretten en landschapsfotografie vanuit een journalistieke en documentaire invalshoek. Wat mijn materiaalkeus betreft gebruik ik alles door elkaar. Ik heb wel een voorkeur voor diamateriaal, niets is prettiger dan een paar mooie platen op een lichtbak. Zwart wit is helaas over, het is mooi om op ambachtelijke manier te werken maar het kost zoveel tijd. Ik probeer alles zo simpel mogelijk te houden. Dat geldt ook voor digitaal fotograferen. Beeldbewerking en manipulatie vergt ook veel tijd. En is de echte wereld niet interessanter dan iets dat je in elkaar zet? Waar ik naar toe werk is het oproepen van een stemming. Bijvoorbeeld de ochtendzon door de rook van een paar koeltorens. In portretten probeer ik een typerend beeld neer te zetten. Voor mij persoonlijk is het reizen per fiets het meest aantrekkelijk, je kunt aandacht hebben voor je omgeving en legt gemakkelijk contacten. Vanuit mijn visie op de maatschappij heb ik ook een sterke drang vast te leggen wat er verloren dreigt te gaan. Het landschap raakt in de knel. Zoals in Noord Holland, Waterland. De foto van het geluidsscherm bij de A10 laat de discrepantie zien, aan de ene kant de pure esthetiek van het landschap, aan de andere kant het voortra-

zend verkeer. Het verkeer, de voetbalfans of integratie van de kouwe grond, daar heb ik sec zelf niets mee. Ik vind het interessant wanneer zo'n onderwerp door gedrag en symbolen een dubbele lading krijgt, waardoor het ineens om veel meer dan voetbal gaat. De foto van het zwarte meisje dat zich met de kleuren en symbolen van het Nederlands elftal laat opsieren vat een lang verhaal over integratie in één beeld samen. En ik ben er net zo tevreden mee als een foto die het fascinerende van een landschap laat zien. Met het werk voor de 'Fietskaart Informatie Stichting' of voor 'Op Pad' kun je mensen enthousiasmeren. Je moet dan óók wel die zeven leuke banden op één middag vast willen leggen!"

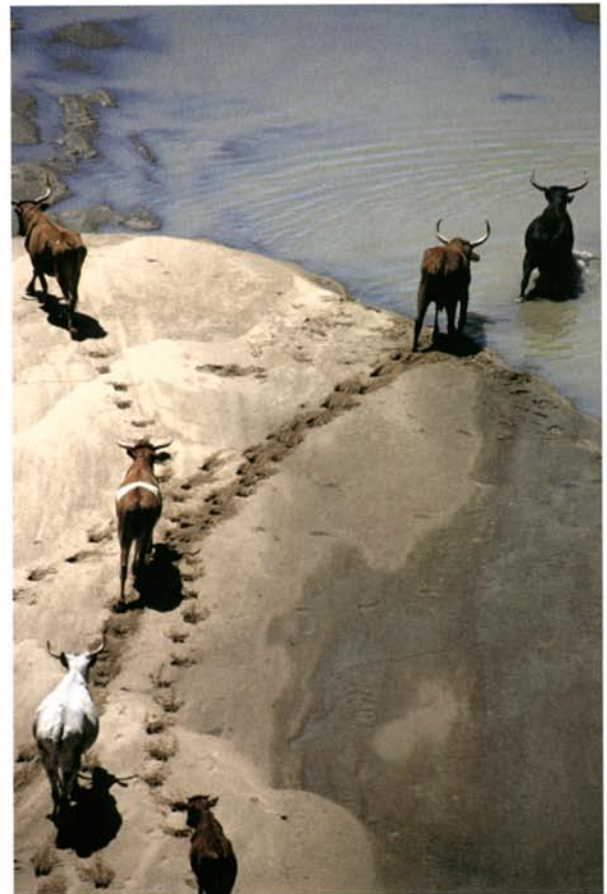
De techniek

Fietsen is 'travelling light', dat betekent efficiënt met de belading omgaan. "Ik neem op de fiets altijd twee camera's mee en 2 zoomobjectieven. Ga ik met openbaar vervoer, zoals in Vietnam voor het tijdschrift Internationale Samenwerking, dan neem ik ook nog een paar gewone objectieven mee. Een losse flitser hoort ook bij de uitrusting, het is vaak nodig schaduwen op te helderen.

Een statief mag eigenlijk ook niet ontbreken. Op de ligfiets heb ik een statiefkop op het stuur gemonteerd. Ik heb dan de mogelijkheid zonder al te veel poespas onderweg bijvoorbeeld prachtige panorama's maken. De toeschouwer kijkt dan door de ogen van de fietser. Maar ook hier geldt, hoe simpeler hoe beter."

"Verder staat er hier een scanner en een inkjetprinter. Dat een inkjetprint minder houdbaar zou zijn valt eigenlijk best wel mee. Maar bij het printen zie ik soms instabiele resultaten. Ik heb kleurprofielen laten maken. Mijn ervaring is dat kleurprofielen het de eerste tijd goed werken maar dat kleuren na verloop van tijd toch weer af aan wijken. Ik til daar niet zo zwaar aan, corrigeren moet je toch altijd. Wanneer het beeld overbrengt wat ik wil communiceren en de kleur goed is heb ik mijn doel bereikt. Techniek is belangrijk, maar ondergeschikt. Het enige dat bij het maken van goede beelden telt is je ervaring en intuïtie."

www.keesswart.nl

Koelen in Tugwi River, Zimbabwe.

Rokende schoorstenen in Hull.